

Bereden väg!

Ett imperativ om kyrkans profetiska uppdrag

Predikan i S:t Peters kyrka, Tredje advent 2023

Sune Fahlgren

Advent är en profetisk tid i kyrkoåret. Just nu är vi många som finner en särskild aktualitet i budskapen från de bibliska profeterna och profetissorna. Deras ord tändar ljus i mörkret, deras handlingar gestaltar ett trotsigt hopp i till synes helt omöjliga situationer. De hjälper oss att lyfta blicken!

Mitt i det nu accelererande klimathotet kommer profeter – män och kvinnor - med skapelsevänliga förslag till omställning. Och i bilderna från krigen på Gazaremsan och i Ukraina eller från de statslösa rohinyas i Sydostasien, så fäster profeterna blicken på den oacceptabla humanitära katastrofen.

Hör du de profetiska grundtonerna? Det är en treklang i ord och handling som säger att:

Gud har inte glömt oss!

Gud ger inte upp om sin skapelse!

Gud älskar hela mänskligheten!

När Gud kom till världen i Jesus Kristus, så förebådades den ankomsten av profeter. När Gud sände profeter visst folk att befrielsen är nära. Detsamma gäller nu, när vi håller på att gå vilse – då uppträder profeter! De låter oss inte bara höra budskap om vad som är fel: ”Sluta hata, sluta ljuga, sluta kriga...”. Profetiska rörelser uppenbarar Guds innersta, tillvarons innersta, det nobelpristagaren Jon Fosse kallar för det *osägbara*. De förkroppsligar i ord och handling den gudomliga kärlekens djupa medkänsla och radikala engagemang för allas rätt till liv, hälsa och rättvisa.

Vilka är då profeterna i världen idag? Det är inte i första hand enskilda personer, utan folkrörelser och gemenskaper av olika slag. Gud har nu sänt i världen dynamiska freds- och klimatrörelser som förmår mer än vad en enskild profet eller president kan göra. Jag tänker också på den modiga kvinnorörelsen i Iran och på underjordiska rörelser i Myanmar som modigt kämpar för folkgruppen rohinyas fri- och rättigheter.

Även Kristi kyrka ingår i Guds profetiska strategi som idag bereder väg för en mänskligare värld, byggd på rättvisa. Därför är den kristna församlingen en viktig profetisk gemenskap idag.

Guds människoblivande i Jesus Kristus, det vi kallar *inkarnationen* och firar i juletid, upphörde inte i och med Jesus uppståndelse och himmelfärd. Nej, människoblivandet fortsätter – i och genom *Kristi kropp* i världen, som är kyrkan.

I dopet har varje kristen fått del i Jesus uppdrag i världen. Enligt evangelierna har Jesus tre uppdrag. Han är *kung, präst och profet*.

Var och en som genom dopet upptagits i kyrkans gemenskap är alltså delaktig i Kristi uppdrag i världen. **Dit hör det profetiska.** Jesus kom inte bara för att vara *messiaskungen* i gudsriket, inte heller bara för att vara *prästen* som med sitt offer försonar världens synder. Jesus anslöt sig till sin syssling Johannes profetiska verksamhet i ödemarken, på andra sidan Jordan, och blev själv *profet*. Om detta **profetiska uppdrag**, som kyrkan för vidare, ska jag tala idag. (En annan gång får vi påminna varandra om det *messianska* och det *prästerliga* uppdragen.)

”Bered en väg” eller ”Bereden väg”!

I dag ska vi alltså inte tala om **profet** som en individ – en enskild man eller kvinna – utan profet som en profetisk **gemenskap**, en profetisk rörelse. Denna *kollektiva* förståelse av profet är verkligen inget nytt eller mitt påhitt. Vi möter det till exempel i den välkända adventspsalmen som kyrkoherden och senare biskopen Frans Mikael Franzén (1772–1847) skrev. Vilken psalm tänker jag på? Jo, ”Bereden väg för Herren” (PoS 103).

Ordet *bereden* är en förlegad imperativform av verbet *bereda* i **pluralis**. Imperativet, alltså en verbform som formulerar en uppmaning, har i psalmen en utformning som man använder när man vänder sig till en **grupp**. På modernare svenska skulle vi säga *Bered!* därför att vi har inte längre kvar imperativformer i pluralis. Franzén såg kyrkans **kollektiva** profetiska roll och vände sig därför inte till individer utan till kyrkan som gemenskap, som folkrörelse: ”Kyrkfolk, bereden väg för Kristus idag – här och nu i Sverige!

I olika sammanhang, inom och utom kyrkan, har jag hört den klassiska psalmens första strof uttydas ”Bered **en** väg för Herran”. Uppmaningen blir då till individer att bereda en väg. Det kan ju tyckas vara små nyansskillnader, men det är det inte. Det första och ursprungliga imperativet i psalmen är riktat till en gemenskap och inte till enskilda kristna.

Det första och ursprungliga imperativet saknar dessutom ett förbehåll, medan det andra – *bered en väg* – ger ett förbehåll, som om att det skulle finnas bara *en* väg att bereda. Det ger då fokus på denna *enda väg*, mer än på en mångfald sätt att bana väg för Jesus Kristus.

Bered en väg är kanske oftast en felsägning, men den röjer något som är oroande och mer och mer vanligt förekommande. Vi lever i en kultur där entydiga svar, enkla svar, och gärna snabba svar, lockar. *En enda väg* är det som oftast gäller i meningsutbyten på sociala medier och i partipolitiska debatter. Komplexiteten i profetiska uppdrag kommer då i skymundan. Var och en som lockar med entydighet och de stora och säkra orden vinner mark och får efterföljare på sociala medier. Men observera, då uppstår ingen *profetisk* rörelse som ingjuter hopp och tillit.

Att vara kyrka är att **bereda vägar för Jesus Kristus**. Ett profetiskt uppdrag som vi utför tillsammans. Endast så kan arbetssätten bli mångfasetterade och bana väg för Jesus.

Församlingens profetiska uppdrag i samhället kallas också för *diakoni*. Vi är därför **diakonins kyrka**, alltså inte en kyrka som ibland sysslar med diakoni och som vi kallar kyrkans diakoni. Nej, vi är *diakonins* kyrka. Diakonin präglar vad hela kyrkan är och gör.

Jag är stolt över att S:t Peters församling har kvar **metodisternas sociala bekännelse**, som uttrycker att vi är en folkrörelse som kännetecknas av sitt profetiska uppdrag i samhället. Bekännelsen sätter *konkreta* ord på vad det innebär att vara diakonins kyrka idag.

Profeten Johannes

Den här söndagens profet, Sakarias och Elisabets son **Johannes** (även känd som **Döparen**) drog till sig mycket folk. Han var ingen enstöring, utan han gav

som sagt upphov till en profetisk rörelse, en kollektiv förtrupp till Diakonins kyrka.

Under de månader jag var kaplan i Jordanien på Jesus dopplats, blev jag så överväldigad av att där hade det inte bara levt en profet, utan framför allt hade platsen varit ett centrum för en omfattande **folkrörelse**. Utgrävningar visar att profetiska rörelser fortsatte att verka på platsen i flera hundra år efter det att Johannes hade halshuggits. Och Johannes budskap spreds ut i regionen parallellt med de tidiga kristnas mission, vilket bland annat frågan om ”johannesdopet” i Apostlagärningarna (kap 19) vittnar om. Och än idag finns arv från denna rörelse kvar inom mandeismen. (I Sverige finns idag cirka 8000 mandéer.)

När Jesus i dagens text ställer frågan till folket i Jerusalem om varför de gick ut i ödemarken till Johannes, säger han: ”Gick ni dit för att höra grässtrån vaja för vinden?” (Matt 11:7). Just detta förunderliga sus av högväxande vass-strån är mycket starkt och speciellt på den oas i ödemarken, där Johannes hade sin profetiska skola. Det är samma plats som profeten Elia hade verkat på flera århundraden tidigare (på arabiska *Wadi Al-Kharrar*). Än idag hör man suset av dessa vasstrån i dalgången, där källvattnet får marken att grönska. Jag har suttit i grottan i berget, där Johannes själv bodde och hört suset. Så jag förstår Jesus finurliga fråga!

Till denna vackra plats i naturen kom folk, men de kom inte för en naturupplevelse. De kom för att gå en kurs som kunde fördjupa visionerna om ett rättvisare samhälle, ett gudsrrike, och ge dem mod att påverka och engagera sig för en förändring. Profetiska folkrörelser präglas av **folkbildning**, därför att **omvändelse är en omskolning, en djupgående social process** och inte bara ett personligt beslut. Och här har vi paralleller till vad som hände i Sverige från mitten av 1800-talet fram till vår tid. Andliga väckelser blev förtrupper till det moderna Sverige. Underifrån banade deras bildningsverksamhet väg för demokrati, jämställdhet och trygghet.

Att känna igen Gud idag

Genom att bearbeta Johannes budskap och samtala med varandra kunde många känna igen Messias när han kom. Det är därför profetiska rörelser folkbildar och upplyser. Syftet är att känna igen livet, känna igen Gud, som ofta kommer till oss på andra vägar än vi förväntar oss.

Hjärtat i Diakonins kyrka förebildas i Johannes som säger när Jesus kommer: *Se Guds Lamm!* Diakoni handlar om att förbättra seendet, skänka ljus åt tanken, känna igen Guds närvaro ibland oss idag. Diakonins kyrka går därför omvändelsens väg. Vi uppmanar inte andra att vända om, utan vi går själva omvändelsens väg för att kunna se Guds närvaro idag.

Sanna profeter betalar ett pris

I Matteusevangeliets början (kap 3) presenteras profeten Johannes. Där betonas att han inte var konflikträdd. Johannes var inte inställsam när religiösa ledare kom från Jerusalem och ville ansluta sig. Han utmanade dem. Varför? De ville inte engagera sig i samhällets behov och utmaningar, vilket Johannes ansåg att var och en skulle göra som ansåg sig ha Abraham till far. Tro ska gestaltas i handling.

Lite senare, berättar Matteus, **begav sig Johannes till kung Herodes palats**, och där begärde han att få samtala med kungen om hans moraliska liv, om hans dåliga föredöme för folket. Alla visste att han tagit sin brors hustru till ny hustru, och det fanns också andra allvarliga maktmissbruk som Johannes protesterade mot.

Den uppvaktningen hos den politiska överhögheten kostade honom en lång fängelsevistelse. Och det straffet hade pågått ett år när vi möter Johannes i dagens predikotext (i det 11:e kapitlet i Matteus evangelium).

Tvivlade Johannes?

Varför ställde Johannes – genom sina lärjungar – frågor om Jesus? Hade han i fängelset tappat tron? Flämtade hoppets låga? Så tror jag många pastorer tolkar detta i predikan idag.

– Men stopp och belägg! Jesus berömmar Johannes. Det är inte hoppet som sinat hos honom. Jag läser det så att Johannes ville att hans **lärjungar** skulle själva få upptäcka tecknen på Guds rikes närvaro i Jesus verksamhet: Sjuka får hjälp. Fattiga får upprättelse. Rättvisa skipas.

Jesus ord till lärjungarna hänvisar till ett centralt löfte hos profeten Jesaja (35:5–6) om att **Gud själv** ska komma in i världen. Både då och nu finns det konstiga

Messiasspekulationer som skymmer det faktum att Gud nu är närvarande i världen.

Den stora poängen i Jesus svar till Johannes lärjungar är inte de fantastiska beskrivningarna av vad Jesus gör – ”blinda ser, lama går, döva hör”. **Poängen är vad allt detta pekar på. Det är tecken på att Gud är på gång.** Jesus finns i vår verklighet. Gud har blivit människa.

I år har de kristna i Betlehem gjort julkrubbor, där Jesusbarnet ligger bland ruiner i det totalt sönderbombade Gaza, utan vatten, mat och el. Vår församlings mest autentiska julkrubba är bland de hemlösa och andra utsatta i Stockholm som vi firar ”jul i gemenskap” med – i Immanuelskyrkan. Hör du Jesus rop?
Min Gud, min Gud, varför har du övergivit oss!

Johannes döparens gåva till oss idag – **tredje söndagen i advent** – är **kollektiv besinning**. Han var inte en ensam solist. Han ingick i en *rörelse* som gick från ord till handling, vilket fick barmhärtighet att flöda över. Med profetisk klarhet visade denne profetiska rörelse i handling att det godas motsats inte är ondska utan *likgiltighet*. Johannes lyfte fram insikten att ”få är skyldiga, *men alla är ansvariga*”.

Johannes döparen visade också att **rättvisa** är källan till förvandling, såväl av dig som person som av samhället. Rättvisa kännetecknar Guds ankomst i världen i och genom Jesus Kristus.

Bereden väg! Bana vägar för Jesus.

Du som kan, stå upp med mig och stämma in i den sociala bekännelsen i vår profetiska folkrörelse!

[Den sociala bekännelsen – se nästa sida]

Den sociala bekännelsen*

Vi tror att Gud har skapat världen.

Vi tror att Jesus Kristus har återlöst den.

Vi tror att den heliga Anden lär oss att se vad Gud har gett oss.

Vi ångrar att vi många gånger vanhelgat hans gåvor och gjort dem till avgudar.

Vi tror att den fysiska världen är Guds händers verk.

Vi vill arbeta för att den bevaras, utvecklas och används med vördnad och ansvar av oss människor.

Vi tar med glädje emot de välsignelser Gud ger oss själva och andra genom samhället, äktenskapet, sexualiteten och familjen.

Vi vill försvara alla mäns, kvinnors, barns, ungas, gamlas och handikappades rättigheter.

Vi vill arbeta för bättre livskvalitet.

Vi motsätter oss all diskriminering av de som tillhör en annan ras, folkgrupp eller religion än vi själva.

Vi slår vakt om deras rättigheter och värdighet.

Vi tror på människors rätt och plikt att arbeta för eget och andras bästa och på deras rätt till en säker arbetsmiljö.

Vi tror på människors rätt att äga och på deras plikt att förvalta sin egendom som ett lån från Gud.

Vi tror på kollektiva förhandlingar och konsumtion under ansvar. Vi tror att ekonomisk och social nöd kan och skall avskaffas.

Vi vill kämpa för fred i världen, för frihet åt alla folk och för lag och rätt i umgänget mellan nationerna.

Vi tror att Guds Ord segrar nu bland oss människor och i våra förhållanden och att det en gång skall segra för alltid.

Vi tar med glädje emot vårt uppdrag att göra evangeliets liv synligt i världen.